

همایش نامه لارستان کهن

دانش زبان شناسی

دکتر بهزاد مریدی

سرشناسه: همایش بین‌المللی زبان‌شناسی و مردم‌شناسی لارستان (۱۳۸۷: لار)
عنوان و نام پدیدآورنده: همایش‌نامه لارستان کهن: دفتر زبان‌شناسی / بهزاد مریدی؛ ویراستار ولی‌اله کاووسی.
مشخصات نشر: تهران: فرهنگ و تمدن، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری: ۳۱۵ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۹۱-۰۸-۴
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
موضوع: زبان‌شناسی - ایران - - لار - - کنگره‌ها
موضوع: لاری
شناسه افزوده: مریدی، بهزاد، ۱۳۵۲.
شناسه افزوده: کاووسی، ولی‌اله، ۱۳۵۷ -، ویراستار
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۷/۵۷۶ P۲۲
رده‌بندی دیویی: ۴۱۰
شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۷۲۲/۲

آدرس: تهران - بزرگراه همت - ابتدای سردار جنگل - نرسیده به چهارراه مخابراتی - مجتمع پویا - واحد
تلفن: ۴۴۴۷۱۸۸۸ - ۹

عنوان کتاب: همایش‌نامه لارستان کهن: دفتر زبان‌شناسی

تألیف: بهزاد مریدی

ویراستار: ولی‌اله کاووسی

طراح جلد: ارژنگ سلامی

صفحه‌آرا: مریم مردانی

ناشر: انتشارات فرهنگ و تمدن

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۱

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۵
سر آغاز.....	۹
بعضی از ویژگی‌های گویش گراشی لارستان: دکتر علی‌اشرف صادقی.....	۱۱
ویژگی‌های شاخص گونه‌های زبان منطقه لارستان: دکتر ایران کلباسی.....	۲۱
واژگان گویش لاری گواه و گویش طایفه تاریخی و آیین‌های مردم لارستان: دکتر یلنا مالچانوا.....	۳۳
نوشته‌ای در باب پدیده ترکیب حروف اضافه با افعال در زبان لارستانی: لطف‌علی خنجی.....	۳۹
چند نکته پیرامون گروه گویش‌های لاری: دکتر بهرام مریدی.....	۷۱
درآمدی بر ساخت‌های آوایی، واژگانی، و دستوری گویش‌های لارستان: عبدالنبی سلامی.....	۸۱
ارزش گویش لارستانی از دیدگاه زبان‌شناسی تاریخی: دکتر نظام‌الدین کامیاب.....	۱۰۵
دگرگونی تاریخی آواها در گویش لاری: دکتر والی رضایی.....	۱۱۷
ریشه‌شناسی تعدادی از واژگان لاری و مقایسه آن با گویش بهدینان یزد و کرمان: دکتر کتایون نمیرتیان.....	۱۳۳
بررسی تطبیقی گویش‌های لاری، از زبان‌های جنوب غربی، با گویش بوزآبادی، از زبان‌های شمال غربی ایران: نسرین صفوی‌زاده.....	۱۴۷
مقایسه چند نکته دستوری در گویش لاری و تالشی: دکتر محرم رضایی کیش‌خاله.....	۱۵۱
بررسی تأثیر بافت شهری قدیم و جدید بر کاربرد زبان توسط دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر لار در حوزه‌های مختلف اجتماعی: محمدحسین شرف‌زاده، رضا غفارنمر.....	۱۵۹
بررسی نگرش جنسیتی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان نسبت به تکلم به زبان فارسی و رفتار زبانی آنان و بررسی اوضاع گویش لاری به لحاظ بقا یا زوال آن: اکرم کرانی.....	۱۶۹
مروری بر یک سروده بومی: "Maajaraaye Jare Aql o Chash o Del" (ذکر درگیری عقل و دل و چشم): دکتر اسدالله نوروزی.....	۱۸۷
بررسی دست‌نویس مناهل الانظار: تألیف محمد بن عبدالله لاری: دکتر محمود جعفری دهقی.....	۱۹۷
مقایسه ضرب‌المثل‌های لاری و فارسی: دکتر سهیلا صلاحی مقدم.....	۲۰۵
بررسی عناصر اربعه در ضرب‌المثل‌های لاری و بهبهانی: مرضیه ناظمی‌پور.....	۲۱۷
اصطلاحات و مثل‌های جهانگیریه، بستک، و لارستان کهن: احمد حبیبی.....	۲۲۹
نگاهی به نمود فعل در گویش لاری: سارا مادرشاهیان.....	۲۴۵
نگاهی دوباره به فعل «داشتن»: افسانه غریبی.....	۲۹۱
مضاعف‌سازی ساختار صفتی و قیدی جای‌گزین قید تشدید: تحولی نو در گویش لاری جدید: لیلیا کریمی، محمدهادی فلاحی.....	۳۰۷

پیشگفتار

در تکاپوی دنیای پرسرعت امروز چگونه می‌توان یک فرهنگ را حفظ کرد و تداوم بخشید؟ این پرسشی است که انسان‌شناسان در پی پاسخ به آن هستند. تئوری جهانی شدن بر این نگرانی افزوده است؛ منظور از جهانی شدن فرآیند فشرده‌گی فرآیندهای زمان و فضا است که به واسطه آن مردم دنیا کم و بیش و به‌صورتی نسبتاً آگاهانه در جامعه جهانی واحد ادغام می‌شوند.

همسان‌سازی فرهنگی که دستاورد جریان جهانی‌شدن است تداوم فرهنگ‌های بومی و محلی را به خطر انداخته؛ خطری که امروز زبان‌ها و گویش‌ها را نیز که از مؤثرترین عناصر فرهنگی هستند، بی‌نصیب نخواهد گذاشت. آماری که اخیراً یونسکو اعلام داشته و عناوین «قطعاً در خطر» یا «رو به زوال» را برای زبان‌ها و گویش‌های گوناگون مطرح کرده، زنگ خطری است که باید نسبت به آن بی‌اعتنا بود.

اما واقعیت این است که جریان فراگیر جهانی‌شدن نوعی مقاومت فرهنگی برای بازسازی و احیای فرهنگ‌های بومی را به‌وجود آورده است. امروز دوگانگی محلی - جهانی (Global-Local) به مثابه مقابله خاص‌گرایی - عام‌گرایی در فرهنگ است. دفاع از فرهنگ‌های بومی و محلی در واقع خاص‌گرایی فرهنگی است که نه تنها حوزه مفاهیم آیینی و معناشناسی را پرورش می‌دهد بلکه قطعاً می‌تواند موجب باروری و قدرت فرهنگ و آیین ملی گردد. همایش بین‌المللی زبان‌شناسی و

مردم‌شناسی لارستان نیز پاسداشت فرهنگ‌های محلی است که خود به گونه‌ای موجب معنا بخشی به مفاهیم جهانی می‌گردد.

این همایش برای بزرگداشت فرهنگ بومی و اصیل لارستان اساتید برجسته را در حوزه‌های ایران‌شناسی، زبان‌شناسی و مردم‌شناسی از سراسر ایران و بخشی از کشورهای جهان، در شهر لار گرد آورد. بدین لحاظ دبیرخانه همایش از خرداد ماه ۱۳۸۶ کار خود را آغاز کرد و تمام این مدت دو هدف کوتاه‌مدت و بلندمدت را دنبال نمود. در هدف کوتاه‌مدت به دنبال شناخت علمی و اصولی زبان و فرهنگ بومی مردم لارستان و ثبت و ضبط آنها بوده و در اهداف بلندمدت به دنبال مطرح کردن روایات علمی گویش مردم لارستان در ایران و جهان، آشتی دادن نسل جدید با فرهنگ بومی و ارائه راهکارهای علمی و عملی در جهت استفاده از فرهنگ‌های بومی و تداوم حیات آنها بوده است. این هدف محقق نمی‌شود جز با خرد جمعی گروهی که دل در گرو فرهنگ و هنر سرزمینی کهن چون لارستان داشتند؛ به خصوص فرهیختگانی که برای اجرای این امر خطیر سر از پا نمی‌شناختند و شبانه روز تلاشی وافر داشتند.

جا دارد سپاس خود را از آقایان ابوطالب روئینا ریاست شورای اسلامی شهر و حسین صبورایی شهردار شهر لار ابراز دارم. و همچنین سپاس و قدردانی همه مردم لارستان کهن از محقق ارزشمندی که جای جای خاک خوب حبوب را طی نموده تا به ثبت زبان لاری و گویش‌های وابسته آن پردازد، استاد عبدانی سلاسی که بدون همت والای او یکی از بزرگترین همایش‌های دهه اخیر ایران چنین نیکو شکل نمی‌گرفت. همچنین جوانان پرشور لاری که عاشقانه برای به ثمرنشتن این ایده فرهنگی تمامی هم خود را مصروف هرچه بهتر برگزارشدن آن کردند، ابراز داریم. و بدون پیگیری همکار گرامی آقای حسین شریفی لاری این مجموعه به ثمر نمی‌نشست.

از بدو فراخوان مقاله تا پایان موعد مقرر (۱۳۸۷/۸/۲۵)، ۲۷۰ چکیده مقاله به دبیرخانه همایش ارسال شد که از میان آن‌ها ۲۳۰ چکیده انتخاب گردید. پس از آن در موعد ارسال مقالات تا ۱۳۸۷/۱۰/۲۷ تعداد ۱۶۵ مقاله به دبیرخانه همایش ارسال شد و بنابر نظر داوران انجمن زبان‌شناسی و انسان‌شناسی ایران تعداد ۱۰۰ مقاله از اندیشمندان ایرانی و خارجی برای حضور در بخش‌های سخنرانی، قرائت مقاله، میزگرد و کارگاه‌های وابسته به دو حوزه

زبان‌شناسی و مردم‌شناسی، برگزیده شد. از این تعداد ۴۷ مقاله در حوزه زبان‌شناسی و ۵۳ مقاله در حوزه مردم‌شناسی بود. لازم به ذکر است که از میان مقالات پذیرفته‌شده، تعداد ده مقاله در هر دو حوزه متعلق به دانشمندان خارجی از کشورهای روسیه، انگلیس، آمریکا، سوئد، اتریش، گرجستان، ارمنستان و هندوستان بود.

از مقالات برگزیده در حوزه زبان‌شناسی ۲۴ مقاله در بخش سخنرانی و ۲۳ مقاله در کارگاه‌های این حوزه قرائت گردید. همچنین در حوزه مردم‌شناسی نیز تعداد ۲۵ مقاله در بخش‌های سخنرانی و ۲۸ مقاله در کارگاه‌های این حوزه قرائت شد. در بخش کارگاهی نیز یک قسمت به کارگاه دانش-آموزی اختصاص یافت که تعداد ۱۴ مقاله مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

جا دارد یادآوری گردد که همزمان با برگزاری سخنرانی در حوزه زبان‌شناسی و مردم‌شناسی، مجلسی دیگر در حوزه ایران‌شناسی برگزار بود که اساتید طراز اول حوزه ایران‌شناسی سخنرانی‌های راهبردی در زمینه‌های مختلف ارائه نمودند که از جمله: دکتر منوچهر ستوده سخنرانی خود را تحت عنوان شیوه گردآوری فرهنگ‌های قومی ایران ایراد نمودند. ریشه‌های لغوی اعلام جغرافیایی سواحل و جزایر خلیج فارس و دریای عمان عنوان سخنرانی دکتر احمد اقتداری بود. راه ادویه در تاریخ سخنرانی دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی و لار در حماسه‌های ایرانی عنوان سخنرانی دکتر عبدالرسول خیراندیش بود.

دکتر میرجلال‌الدین کزازی سخنرانی خود را تحت عنوان زبان و فرهنگ بومی، کارکرد و ارزش آن در شناخت فرهنگ و زبان ایرانی و استاد احمد سمیعی در خصوص هنر و ما بعدالطبیعه سخنرانی خود را ارائه نمودند. دکتر محمد حسن ضیاء توانا در خصوص بازتاب جهان‌بینی دینی در معماری بازار قیصریه لار سخنرانی نمودند و ایران سرزمین میناتور، شعر و عرفان عنوان سخنرانی دکتر چیستا یثربی بود. استاد صادق همایونی به بررسی ترانه‌های محلی باقر لارستانی پرداختند. دکتر ناصر فکوهی در سخنرانی خود ایران‌شناسی را از منظر علوم اجتماعی مورد بررسی قرار دادند و دکتر ابراهیم فیوضات صنعت جنوب و تأثیر آن بر فرهنگ منطقه را به عنوان سخنرانی خود ارائه نمودند. دکتر مرتضی کتبی در خصوص شرق‌شناسی و غرب‌شناسی در ایران ایراد سخنرانی نمودند و دکتر جمشید صداقت کیش در خصوص سیاحان و لارستان مطالب ارزنده‌ای ایراد نمودند.

دکتر هما زنجانی‌زاده در خصوص بناهای تاریخی و بازسازی خاطرات جمعی سخنرانی نمودند. دکتر یدالله ثمره در خصوص لزوم حمایت از زبان فارسی با حفظ جایگاه گویش‌های ایرانی صحبت نمودند. دکتر کارینا جهانی زبان‌ها و گویش‌های جنوب شرقی ایران را در سخنرانی خویش ارائه نمودند. دکتر بدرالزمان قریب در خصوص ریشه واژه‌های بیستون و آپادانا سخنرانی نمودند. دکتر ابراهیم سالو در خصوص زبان رایج در خلیج‌فارس سخنرانی نمودند و تکامل مغز و زبان عنوان مقاله دکتر آرسی شارما بود که همه این بزرگان علم و ادب کشور با سخنانشان بر شکوه نام لارستان افزودند.

پس از پایان همایش، مقاله‌های انتخاب شده بار دیگر مورد بررسی قرار گرفت و پس از ویراستاری علمی برای نویسندگان ارسال گردید تا اصلاحات لازم انجام گیرد. پس از آن متن مقالات بارها مورد بازنگری علمی و فنی قرار گرفت؛ به خصوص در مورد یکدست کردن علامت‌های آوایی تمامی مقالات، سعی وافر به عمل آمد و واژه‌ها و جملات آوانگاری شده مورد مذاقه قرار گرفت. با این حال این نکته را باید یادآور شد که مسئولیت مقالات بر عهده نویسندگان محترم است و گردآوری و جمع‌بندی آنها در قالب کتاب، فرصتی را برای نقد و بررسی و تبادل نظر فراهم خواهد ساخت.

دبیر همایش

دکتر بهزاد مریدی

سرآغاز

سال‌ها است مناقشات در مرزبندی زبان، گویش و لهجه در میان زبان‌شناسان و یا حتی در محافل غیر تخصصی وجود دارد. لهجه صورت تغییر یافته‌ای از یک زبان است که برای سخن‌گویان دیگر صورت‌های آن زبان قابل فهم باشد. در این میان مرزبندی زبان و گویش کمی مشکل‌تر می‌نماید. هرگاه دو گونه زبانی، بدون آموزش آگاهانه در حد ایجاد ارتباط معمول برای گویندگان یکدیگر قابل فهم باشند آن دو گویش متفاوت از یک زبان واحد محسوب می‌شوند و در غیر این صورت باید آنها را دو زبان جداگانه دانست و طرح این پرسش که می‌باید زبانی وجود داشته باشد که لاری، گویشی از آن زبان فرض شود گردآورنده این مجموعه را بر آن می‌دارد که بی‌تردید لاری را زبان بنامد. در این مجموعه ارائه‌دهندگان مقالات با توجه به تقسیم‌بندی‌های رایج، زبان و یا گویش برای لاری، لارستانی، اچمی و... را برای مقاله خود برگزیده‌اند. در آماده‌سازی مقالات تلاش شد از نظر رسم‌الخط و شیوه نگارش و تنظیم مطالب، یکدستی و هماهنگی ایجاد گردد، بنابر این کمترین ویرایش محتوایی و ادبی صورت گرفت تا به سیاق نگارش نویسندگان لطمه‌ای وارد نشود و دیدگاه و نظراتشان حفظ گردد.

دکتر علی اشرف صادقی در مقاله خود اشاره‌ای به بعضی از ویژگی‌های گویش گراشی پرداخته‌اند. دکتر ایران کلباسی در سخنرانی خود ویژگی‌های شاخص گونه‌های زبان منطقه لارستان را عنوان نمودند که پس از پیاده‌سازی متن سخنرانی در این مجموعه آورده شده است. لذا احتمالاً خالی از نقص نمی‌باشد. دکتریلنا مالچانوا اولین زبان‌شناسی که در کتاب خود لاری

را زبان خوانده بود در خصوص واژگان این زبان در طبیعت و آئین‌ها مردم لارستان به ایراد سخنرانی پرداختند. گرچه لطفعلی خنجی در این همایش حضور نداشتند ولی مقاله ارزشمند ایشان در خصوص پدیده ترکیب حروف اضافه با افعال در زبان لارستانی بصورت ویدئو کنفرانس برای علاقه‌مندان پخش گردید و گردآورنده این مجموعه نیز به عنوان سخنران چند نکته در خصوص گروه گویش‌های لاری مطرح نمود. محقق دیگری که در باب ساخت‌های آوایی، واژگانی و دستوری گویش‌های لارستان به ایراد سخنرانی پرداختند عبدالباقی سلامی از محققین حوزه زبان‌های فارس بود. دکتر نظام الدین کامیاب و دکتر والی رضایی در مقالات خود به بررسی این زبان از منظر تاریخی پرداختند. دکتر کتایون نمیرانیان، نسرین صفوی‌زاده و دکتر محرم رضایی به مقایسه تطبیقی زبان لاری با چند گویش و زبان دیگر ایرانی معاصر پرداخته‌اند حسین شرف زاده از زبان‌شناسان ارزشمند بومی با همکاری دکتر رضا غفارثمر در حوزه جامعه‌شناسی زبان به بررسی تأثیر بافت شهری قدیم و جدید بر کاربرد زبان توسط دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر لار در حوزه‌های مختلف اجتماعی پرداختند و اکرم کرانی کار تحقیقی خود را تحت عنوان بررسی نگرش جنسیتی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان نسبت به تکلم به زبان فارسی و رفتار زبانی آنان و بررسی اوضاع گویش لاری به لحاظ بقا یا زوال آن بصورت مقاله ارائه نمودند. در حوزه زبان و ادبیات مقالات اساتید ارجمند دکتر اسدالله نوروزی تحت عنوان مروری بر یک سروده بومی (ذکر درگیری عقل و دل و چشم) و دکتر جعفری دهقی که به بررسی دست‌نویس مناهل الانظار؛ تالیف محمد بن عبدالله لاری پرداخته بودند مورد توجه بود. دکتر سهیلا صلاحی مقدم مقایسه چند ضرب‌المثل لاری و فارسی را ارائه نمودند مرضیه ناظمی پور به بررسی عناصر اربعه در لاری و بهیمنی پرداختند. احمد حبیبی از پژوهشگران نامی جنوب سخنرانی خود را تحت عنوان اصطلاحات و مثل‌های جهانگیریه، بستک، و لارستان کهن ارائه نمودند. عنوان مقاله نگاهی به نمود فعل در گویش لاری توسط سارا مادرشاهیان و نگاهی دوباره به فعل «داشتن» توسط افسانه غریبی ارائه گردید. مضاعف‌سازی ساختار صفتی و قیدی جای‌گزین قید تشدید؛ تحولی نو در گویش لاری جدید مقاله‌ای بود که توسط لیلا کریمی با همکاری دکتر محمد هادی فلاحتی ارائه گردید.

امید که در مجموعه‌های دیگر به ابعاد دیگری از فرهنگ مرزهای فرهنگی لارستان کهن پرداخته شود و محققان بیشتری به این حوزه مطالعاتی بپردازند.